

מראי מקומות - חולין ק"א

מום, שהוא מותר להדיוט, אסור לגבוה, נבלה, שהוא אסור להדיוט, כ"ש שצריך להיות אסור לגבוה (וע"ש עוד מש"כ בזה).

(ד) **איסור כולל באיסור חמור אית לי' - ע' בתוס'** דכ' דע"כ מה שהוא נאסר בהנאה לא חשיב איסור מוסיף אלא איסור חמור, דאם הי' חשיב איסור מוסיף, א"כ הו"ל לאתויי הא דר' יוסי, דאיסור כולל לית לי', ואיסור מוסיף אית לי', אע"כ דאיסור לא חשיב איסור מוסיף. אלא דלא ביאר תוס', למה באמת לא חשיב איסור הנאה איסור מוסיף. וכ' התוס' **הרא"ש** "ומאי דאתוסף בי' איסור הנאה לא מקרי איסור מוסיף, כיון דלא נתוסף איסור בגיד למי שהי' מותר לו תחלה". וע' **בקובץ שמועות** (נ') דהעיר דאמרי' בכריתות (וכן אי' בתוס' למעלה ד"ה מאן) דהיכא דנאסר לגבוה, מגו דאתוסף איסור לגבי גבוה, נאסר גם להדיוט. ואיזה גברי נתוספו היכא דנאסר לגבוה ג"כ, ולמה הוי איסור מוסיף. וצידד דאפשר דכיון דהאיסור להקריבו אינו משום אדם המקריב אלא משום שהוא מתועב לגבי מזבח, א"כ י"ל דשפיר נחשב כמוסיף גברי. אולם ע' **ברמב"ן** דכ' דכוונת הגמ' כאן הוא דאיסור כולל באיסור מוסיף אית לי', דאתוסף נמי האיסור הנאה, ועי"ז הוי איסור כולל ומוסיף. ואע"ג דבשבועות (כד:) אמרי' דאפי' מאן דלית לי' איסור כולל, איסור מוסיף אית לי', אבל בסוגיין אינו מוכח אלא דאי' מ"ד דלית לי' איסור כולל גרידא, אבל היכא שיש ג"כ איסור מוסיף, שפיר חל האיסור, אבל אינו מוכח דאיסור מוסיף גרידא אית לי'.

(ה) **וריה"ג לית לי' איסור כולל, והתניא שבת ויוה"כ, וכר' - ודנו הראשונים, מה שייך זה לאיסור כולל, הרי שבת ויוה"כ חלו בב"א, וא"כ ודאי י"ל דחייב על שניהם, אפי' בלא דין איסור כולל. ופרש"י, דכוונת הגמ' לומר דבשלמא אם אית לי' לריה"ג איסור כולל ואיסור מוסיף, משו"ה י"ל דבחנו בב"א חיילי תרוייהו, דיוה"כ כולל גם איסור אכילה, ושבת מוסיף חיוב מיתת ב"ד. אבל אי לית לי'**

(א) **ור"ש, מה נפשך, אי איסור חל על איסור - כ' תוס', דהו"מ למימר דר"ש ודאי לא ס"ל דאיסור חל על איסור כאן, שהרי מבואר מהא דיו"כ דלית לי' אפי' איסור כולל ואפי' חמור על קל, אלא דבלא"ה פריך שפיר. וכ' הראש יוסף די"ל דזהו תוס' לשיטתו (לקמן בסוגיין), דס"ל דאיסור הנאה אינו איסור מוסיף, אלא איסור חמור, אבל לפי שי' הראשונים דס"ל דאיסור הנאה הוי איסור מוסיף, והרי ר"ש ס"ל דגיד הנשה אסור בהנאה, ושפיר יתכן לומר דס"ל לר"ש דאיסור מוסיף חל, וא"כ שפיר הק' הגמ' דוקא באופן ממ"נ.**

(ב) **וחכמים אומרים אינו חייב אלא אחת - ע' בחזון איש (יו"ד רי"ד לסוגיין), שכ' להסתפק לענין המביאים ג' שערות לאחר שכבר נתנבלה, האם אמרי' דכיון דכשהם נתגדלו כבר היו חלין ב' האיסורין, א"כ לגביהם הוי כאילו האיסורים חלין בב"א, וכמו שמצינו ביבמות ל"ג, או לא. וכ' דכאן פשוט הוא דאין חלין, וביאר משום דכאן הוי איסור חפצא, ובאיסור חפצא אזלי' בתר שעה שנתנבלה, וכיון דבההיא שעתא לא הי' מוסיף, א"כ לא חשיב איסור מוסיף, וכשם שאינו חל האיסור נבלה על הגדולים כבר, כן לענין הגדולים אח"כ לא חל האיסור נבלה, ע"ש עוד בזה.**

(ג) **ומאן האי תנא דבאיסור כולל איסור חל על איסור לית לי' - הק' תוס', הא איסור מוסיף הוא, דעכשיו נתוסף איסור לגבוה ע"י הא שנתנבלה, וא"כ לימא דמכח הוספה זו נאסר גם להדיוט מכח איסור נבלה. ותי' דאתי כמ"ד דגיד הנשה אסור לגבוה, וא"כ כבר הי' נאסר לגבוה. והק' רעק"א על קו' תוס', מה שייך לומר דנאסר לגבוה ע"י הא דנתנבלה, הא כל מה שאסור נבלה לגבוה הוא משום דין ממשקה ישראל, וא"כ, אם אין הגיד אסור להדיוט משום דין נבלה, א"כ גם לגבוה לא יהי' אסור, משום דאינו אסור להדיוט, וממילא אינו אסור לגבוה. ותי' דבאמת מה דאסור לגבוה אינו משום חסרון דממשקה ישראל, אלא משום ק"ו מבעל מום, דאם בעל**

דמלאכת יו"כ, וא"כ שפיר י"ל דאיסור כרת
דשבת ויו"כ חלו בהדדי.

(ח) **אלא אמר רבא שמדא הוה, ושלחו מתם**
דיומא דכפורי דהא שתא שבתא הוא, וכו' -
פרש"י, עשו יוה"כ של אותה שנה שבת,
ואע"פ שלא חלה בשבת, כדי שלא תשתכח
תורת יוה"כ, והאויבים לא יבינו בו, משום
דבכל שבת נמי אין עושין מלאכה. והק'
הריטב"א בשם תוס', איך אפשר שבטלו
יוה"כ בשעת גזירה, הא בשעת גזירה אפי'
אערקתא דמסנ' יהרג ואל יעבור, ושלא
בשעת גזירה נמי בפרהדיא יהרג ואל יעבור,
וההיא נמי פרהסיא היא, דפרהסיא היינו י'
בני אדם. ותי' דכיון דקידוש החודש עשה
הוא, הרי לענין עשה שפיר אמרי' דיעבור
ולא יהרג (ואפי' בשעת גזירה). וא"כ, י"ל
דהכי גזרו אומות העולם, שב"ד לא יקדשו
החודש, וממילא לא יהי' יו"כ נוק"ק, למה
הי' צריך לומר דהאומות גזרו על קדוש
החודש, לימא דבאמת גזרו על יו"כ, אלא כדי
שלא לעבור על יו"כ, לא קידשו ב"ד החודש,
וא"כ ממילא לא הי' יו"כ. וקצת משמע מזה
דאם הי' הגזירה על יו"כ גופא, לא הי' זה
עצה שלא לקדש החודש, וצ"ע. וע' בהערות
בריטב"א (ממה"ק) שהביא שהכלי **חמדה**
הק' על הריטב"א דהא קי"ל דהיכא דב"ד
אינו מקדש החודש, הרי נתקדש בב"ד של
מעלה ביום ל"א, וא"כ למה באמת לא הי'
יו"כ. ותי' דהא דב"ד של מעלה מקדש
החודש, היינו רק היכא שב"ד של מטה רוצים
לקדש החודש וקובעים אותו, רק דמאיזה
טעם לא קדשו. אבל היכא דאינם קובעים
לקדש החודש, כמו בשעת גזירה, גם ב"ד של
מעלה אינן מקדשין החודש.

(ט) **מתיב רבא, וישאו בני ישראל את יעקב**
אביהם - העיר הנמוקי הגרי"ב, למה לא הק'
הגמ' מהא דכתי' לעיל מיני' ויבואו בני
ישראל לשבור בתוך הבאים, והניח בצע"ג.
וע' **בחתם סופר**, שכ' שיש לפרש "בני
ישראל" בשני אופנים, א', בנים של ישראל
סבא, ב', בני הישרים, ישרי-קל. ואם כוונת
בני ישראל כביאור ראשון, בני ישראל סבא,
ודאי שייך לשון זה אף קודם מתן תורה. אבל
בקרא דעל כן יאכלו בני ישראל את גיד הנשה,

אף איסור כולל ואיסור מוסיף, א"כ מסתבר
גם איסור בב"א לית לי'. וע' **בראש יוסף**
שהק' דלכא' מה שיש עונש חמיר טפי
בשבת אינו נחשב מוסיף, דאינו מוסיף שום
איסור על שום איש. וגם מה שנחשב כולל
מה שכולל איסור אכילה, הרי לא אמרי'
איסור כולל בשני שמות, ואכילה ומלאכה
שני שמות הם. וצידד דאולי אה"נ, למסקנא
גם לסוגיין לא אמרי' כולל בשני שמות, וכל
מה שחייב שתים הוא משום איסור בת אחת,
ורק בהה"א סבר הגמ' דבאמת שייך כולל
בשני שמות. וע"ע **ברעק"א** דג"כ הק' ותי'
כע"ז (בקו' ב'). אבל **תוס'** הק' דאי' ביבמות
דאפי' מ"ד דלית לי' איסור כולל אית לי'
איסור בת אחת. ולכן פי' דהשתא סבר הגמ'
דלאו איסור בת אחת היא, אלא שבת נחשב
דקדים כיון דקביעא וקיימא. אלא דהק' דא"כ,
למה יהי' צריך קרא דשבת היא, הרי לפי
הה"א ודאי שבת חל, והניח בקו'.

(ו) **לדברי ריה"ג למאי דאפכנ, וכו' -** העיר
רעק"א, למה קו' זו דוקא לריה"ג למאי
דאפכנ, הרי לכא' ק' גם לר"ע קודם דאפכנ,
למה חייב אחת. ותי' דלר"ע הי' שייך לומר
דבאמת הוי איסור בת אחת, רק דר"ע לית לי'
איסור בת אחת, וא"כ רק א' חל ממ"נ, וחייב
קרובן א'. אבל השתא דמוקי לה כריה"ג, הרי
לא שייך לומר דס"ל דחלו בב"א, דאם נחשב
איסור בת אחת, א"כ מהו הקו', י"ל דמש"ה
חלו שניהם, משום ששניהם חלו בב"א,
אע"כ דא' קדים לחבירו, ומוכח דס"ל
לריה"ג לאיסור כולל [ולכא' אי"ז מתאים עם פרש"י,
דפי' דבאמת ס"ל לריה"ג דנחשב איסור בת אחת, רק לריה"ג איסור
בת אחת אינו חל טפי מאיסור כולל, ולדבריו לכא' הדרה קו' רעק"א
לדוכתו].

(ז) **סוף סוף תרוייהו בהדי הדדי קאתי -** הק'
המהר"ץ חיות, לשי' הטור (או"ח תר"ח)
דדוקא תוס' יו"כ, בין לענין אכילה ובין לענין
מלאכה דאורייתא הוא, אבל תוס' שבת אינו
אלא מדרבנן, א"כ היכי קאמרי' בפשיטות
תרוייהו בהדדי קאתי, הרי יו"כ קדים לבא מן
קדושת שבת, והניח בצע"ג. וכ' **החתם סופר**
דל"ק, דהדין תוס' יו"כ הוא עשה, ועשה זה
אינו נמשך אלא עד הלילה, ומשם פסקה
העשה ומתחיל כרת דשבת ויו"כ בהדדי, ומי
שמחלל יו"כ אינו עובר העשה, רק הלאו

המשיך הפסוק לומר אשר נגע בכף ירך יעקב, והיתכן שנקראו בני ישראל וקורא לאביהם יעקב. אע"כ כוונת הכתוב לישרי קל, וזה לא נקראו אלא בסיני. וע"ז פריך הש"ס מהא דכתי' וישאו בני ישראל את יעקב אביהם, דנמי כתיב בחד קרא בני ישראל וגם כתיב יעקב, וא"כ מוכח דעדיין שייך לקרוא להם בני ישרי קל אף קודם מתן תורה. אבל כ' דק"ק לפי זה תי' הגמ', דלאחר המעשה הי', ופרש"י דלאחר שברכו המלאך ושינה שמו, ומה בכך, הרי סכ"ס אינם ישרי קל עד מתן תורה. עוד העיר על כל ראיית הגמ' דבני ישראל היינו ישרי קל מהא דכתי' יעקב בקרא, הרי י"ל בפשיטות, דמה דכתי' יעקב היינו משום דבשעת נגיעת כף הירך הי' שמו עדיין יעקב, והניח בקו'.